
О ИДЕЈАМА И КЊИГАМА ON IDEAS AND BOOKS

Др Милан Радовановић, историчар
Београд

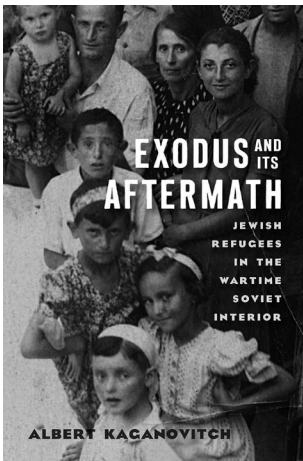
Друштвена историја у фокусу XLV

Cybermedia: explorations in science, sound, and vision, Bloomsbury Academic, New York; London; Oxford; New Delhi; Sydney 2022, 450 p.

Присуство дигиталних технологија у савременом свету, али и напредак у области развоја вештачке интелигенције, односно роботике и обраде података, постало је толико свеобухватно да се све озбиљније разматра питање тога шта значи бити човек, како реагујемо на појачану дигитализацију окружења и шта може настати као производ садејства или сарадње са технологијом. Једна од тема које се спонтано намећу јесте како се неслућени технолошки напредак, који је кулминирао са првим деценијама 21. века, одражава на стваралаштво и уметност? Радови сакупљени у овом зборнику баве се интеракцијом звучних и визуелних медија са новим технолошким окружењем. При томе се инсистира на интердисциплинарном приступу, који повезује природне, друштвене и техничко/технолошке науке, омогућавајући на тај начин развој заједничког дискурса. Прилози су груписани у шест тематских целина које се тичу вештачке интелигенције и роботике; сакупљања података и развијања вештачке свести; афекта у дигиталном свету; дигитализације идеја које чине темељне вредности „западног света“; интеракције дигиталног интерфејса са потребама појединца и заједнице и негативним последицама свеприсутности технологије, односно интеракције

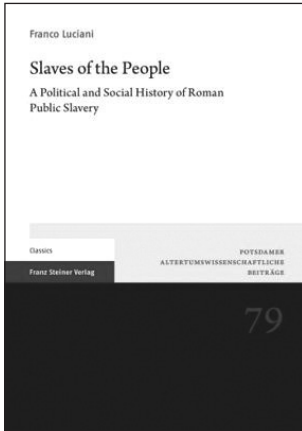
појединца са њом. Позивајући се на примере из низа популарних филмова и серија (попут *Blade Runner*, *Black Mirror*, *Mr. Robot*, *Morgan*, *Ex Machina* и *Westworld*), аутори разматрају неке од кључних питања које намеће свеprisутност технологије, у контексту, између осталог, надзора, приватности, сексуалности, расе, етничке припадности, хенди-кепа и друштвеног раслојавања.

Kaganovič, Albert, *Exodus and its aftermath: Jewish refugees in the wartime Soviet interior*, University of Wisconsin Press, Madison 2022, 313 p.

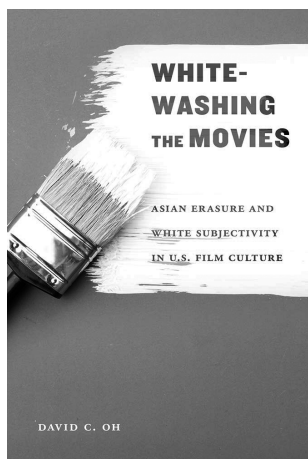
Током Другог светског рата, а последично померању линије Источног фронта, приближно два милиона јеврејских избеглица пресељено је са окупираних западних територија у унутрашњост Совјетског Савеза. Реакција локалног становништва на њихов долазак била је очекивано амбивалентна, посебно у светлу очекивања власти да ће избеглице примити у своје домове и са њима поделити ионако ограничене ресурсе којима је располагало. Најбоље чему су се новопридошли Јевреји са запада Совјетског Савеза у таквој ситуацији могли надати била је равнодушност, а углавном их је дочекивало отворено непријатељско расположење. Алберт Каганович, самостални истраживач из Винипега, у овој монографији нуди свеобухватни преглед судбине ове популације, бавећи се превасходно питањем њихове интеграције, успона антисемитских идеја и насиља које је њихово присуство изазвало, односно реакцијом совјетских власти на последице пресељења. При томе реконструира услове који су довели до успона антисемитских идеја и пружа нове статистичке податке о броју јеврејских избеглица који се настанио на Уралу, у Сибиру и на средњем току Волге. Књигу, поред увода и закључка, чини осам поглавља, посвећених општем контексту миграција у источном делу Совјетског Савеза током рата, односа локалних власти према придошлицама, политици

дистрибуције хране, страдању од глади, јеврејској деци, сукобу култура, статистичким аспектима овог миграционог процеса и повратку дела јеврејских избеглица на западне територије Совјетског Савеза, по завршетку рата.

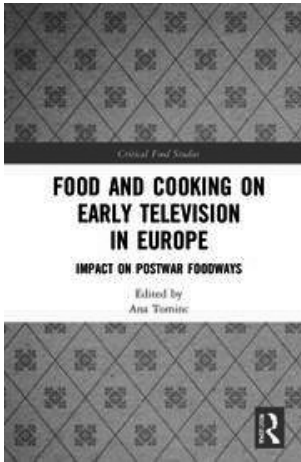
Luciani, Franco, *Slaves of the people: a political and social history of Roman public slavery*, Franz Steiner Verlag, Stuttgart 2022, 489 p.

Друштвено-политички, а првенствено привредни развој Старог Рима умногоме је био утемељен на институцији ропства. Појединци лишени личне слободе обављали су низ делатности како у појединачним домаћинствима, тако и у јавној сфери. Приватни робови били су власништво својих господара. Мала, али јако утицајна група империјалних робова припадала је самом цару. Франко Лучиани, стручњак за историју Старог Рима и античку епиграфику, у овој монографији бави се институцијом јавног ропства (*servi publici*), односно неслободним појединцима у власништву заједнице, а не господара. На основу примарних извора анализира еволуцију јавног ропства у периоду од средње републике, па све до позне антике. При томе посебну пажњу посвећује дугорочном значају јавног ропства и функцији ове институције у оквирима римског друштва. Кроз укупно шест поглавља (мимо увода и закључка), аутор анализира шта је то значило бити јавни роб, како се овај статус мењао током историје римске државе, шта је подразумевала служба држави, а шта служба граду, правни статус јавних робова пошто би били ослобођени и различите аспекте њиховог свакодневног живота.

Oh, David C, *Whitewashing the Movies: Asian Erasure and white Subjectivity in U.S. Film Culture*, Rutgers University Press, New Brunswick 2022, 198 p.

Један од основних начина на који је расизам долазио до изражаја у филмској индустрији јесте додељивање улога појединаца других раса белим глумцима. И док је пракса шминкања белих глумаца како би играли Афроамериканце умногоме напуштена по завршетку Другог светског рата и, у међувремену, окарактерисана као потпуно неприхватљива, занемаривање уметника азијског порекла када се бирају глумци који ће тумачити улогу Азијата остала је, у мањем или већем обиму, саставни део филмске индустрије и данас. Дејвид Ох, ванредни професор комуникологије на колеџу Рамапо (Ramapo College of New Jersey) у овој монографији феномен такозваног *whitewashing*-а анализира у функцији форсирања идентитета белог становништва у односу на друге расе у друштвено-политичком контексту одређеног периода у развоју филмске продукције у Сједињеним Америчким Државама. Како би анализу учинио што свеобухватнијом, аутор је у обзир узео холивудске, филмове независне продукције Азијата у САД и кинеско-америчке копродукције. Поред тога што на теоријском нивоу разматра феномен „избелјивања“ филмске индустрије, аутор ствара и разматра алтернативни наратив стварности у којој су односи две заједнице обрнути, када су у питању наративи који се баве азијском заједницом. Поред увода и закључка, монографију чини укупно седам поглавља, у којима се репрезентативни примери односа филмске индустрије према питању „избелјивања“ улога намењених појединцима азијског порекла разматрају у контексту одређеног жанра или друштвено-политичког контекста.

Tominc, Ana (Ed.), *Food and cooking on early television in Europe: impact on postwar foodways*, Routledge, London-New York 2022, 182 p.

Аутори радова објављених у овом зборнику, чија је уредница Ана Томинц, професорка Одељења за медије, комуникације и извођачких уметности, Универзитета „Краљица Маргарет“ (Queen Margaret University) у Единбургу, на критички начин приступају кулинарским програмима у најранијем периоду развоја телевизије у Европи и анализирају њихов утицај на формирање прехранбених навика и, индиректно, идентитета публике. У укупно девет радова анализирали су различити жанрови кулинарских програма, у осам земаља Европе (Велика Британија, Холандија, Француска, Италија, Источна Немачка, Југославија, Чехословачка, Португал), у циљу дефинисања начина на који је телевизија утицала на развој локалне гастрономије. Сличности и разлике између програма у различитим земљама посматрају се у ширем контексту раскорака у обиму и карактеру процеса модернизације, односно начина на који се доживљава национални и родни идентитет. Мимо самих прилога, зборник доноси и велики број фотографија раних кулинарских програма, чиме постојећим истраживањима послератне историје хране додаје, често занемарену, перспективу визуелних медија.